

І. В. Шостак,

к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8919-3408>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.10.340

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ ESG У БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА СИСТЕМУ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

I. Shostak,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Economic Cybernetics,

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

CONCEPTUAL FRAMEWORK FOR THE INTEGRATION OF ESG INTO ACCOUNTING AND CORPORATE TAXATION SYSTEMS OF ENTERPRISES

У статті досліджено концептуальні засади інтеграції принципів ESG (Environmental, Social, Governance) в систему бухгалтерського обліку та оподаткування підприємств з урахуванням сучасних вимог сталого розвитку та зміни регуляторного тиску з боку міжнародних інституцій. Розглянуто теоретичні підходи до розкриття нефінансової інформації, проаналізовано міжнародні стандарти звітності зі сталого розвитку та інтегрованої звітності, зокрема GRI, TCFD та ISSB, а також окреслено їх вплив на облікову політику підприємств у контексті переходу до комплексної корпоративної звітності. Особливу увагу приділено механізмам податкового стимулювання ESG-діяльності, включаючи екологічні дані, вуглецеве ціноутворення, пільги та інструменти державної підтримки зеленої трансформації бізнесу. Визначено ключові виклики, зокрема уніфікованих методик оцінювання ESG-показників, недостатню регуляторну визначеність і дефіцит кваліфікованих кадрів. Обґрунтовано перспективи формування інтегрованої моделі обліку, що органічно впливає на фінансові та нефінансові індикатори, та пропонуються конкретні напрями вдосконалення податкової політики в умовах ESG-трансформації.

The article examines the conceptual foundations of integrating ESG (Environmental, Social, Governance) principles into corporate accounting and taxation systems, taking into account contemporary sustainable development requirements and the evolving regulatory pressure exerted by international institutions, including the European Union, the OECD, and the International Accounting Standards Board. The study reviews theoretical approaches to non-financial information disclosure and analyses leading international sustainability and integrated reporting frameworks, including the Global Reporting Initiative (GRI), the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), and the International Sustainability Standards Board

(ISSB), outlining their impact on corporate accounting policies in the context of the ongoing transition towards comprehensive corporate reporting. Particular attention is devoted to the mechanisms of tax incentivisation of ESG-related activities, encompassing environmental levies, carbon pricing instruments, tax reliefs, green bond frameworks, and state support tools specifically designed to facilitate the sustainable transformation of business models and operations across key economic sectors. The article identifies the principal challenges currently impeding effective ESG integration into accounting and tax practice, namely the absence of unified and internationally harmonised methodologies for the quantitative assessment of ESG indicators, persistent regulatory fragmentation across jurisdictions, insufficient institutional capacity, and a pronounced shortage of qualified professionals capable of implementing integrated sustainability reporting in practice. The prospects for developing a coherent integrated accounting model that organically incorporates both financial and non-financial performance indicators are substantiated, and specific evidence-based directions for the improvement of tax policy under conditions of accelerating ESG transformation are proposed. The findings contribute to a deeper understanding of how enterprises can strategically align their internal accounting frameworks and fiscal governance structures with the demands of the global sustainability agenda, thereby enhancing long-term transparency, stakeholder trust, and sustainable value creation.

Ключові слова: ESG, бухгалтерський облік, оподаткування, сталий розвиток, інтегрована звітність.
Key words: ESG, accounting, taxation, sustainable development, integrated reporting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Глобальні виклики сталого розвитку зумовили кардинальну трансформацію підходів до оцінки ефективності підприємницької діяльності. Традиційні фінансові показники, що формувалися впродовж десятиліть як основа бухгалтерського обліку та фіскальної політики держав, вже не відображають повної картини впливу суб'єктів господарювання на навколишнє середовище, суспільство та якість корпоративного управління [1]. Саме тому концепція ESG (Environmental, Social, Governance) набуває дедалі більшого значення у системі корпоративного управління, інвестиційному аналізі та регуляторній практиці провідних країн світу.

Питання інтеграції ESG-принципів у систему бухгалтерського обліку є особливо актуальним у контексті запровадження Директиви ЄС щодо корпоративної звітності про сталий розвиток (CSRD) та Стандартів звітності про сталий розвиток EFRAG (ESRS), які встановлюють обов'язкові вимоги до розкриття нефінансової інформації для значного кола підприємств [2]. Водночас система оподаткування підприємств залишається переважно орієнтованою на традиційні фінансові результати та не враховує ESG-складову як самостійний об'єкт фіскального регулювання.

Відсутність єдиних концептуальних засад інтеграції ESG у бухгалтерський облік і оподаткування породжує низку практичних проблем: неузгодженість методологічних підходів до вимірювання та відображення ESG-показників у фінансовій звітності; відсутність фіскальних стимулів для суб'єктів господарювання, які здійснюють заходи з охорони навколишнього середовища та реалізують соціальні програми; недостатнє нормативно-правове забезпечення розкриття нефінансової інформації на національному рівні [3]. Зазначені проблеми зумовлюють необхідність розроблення теоретичних і методологічних засад інтеграції ESG-принципів у систему бухгалтерського обліку та оподаткування підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню питань ESG-звітності та її взаємозв'язку з бухгалтерським обліком присвячені праці значної кількості зарубіжних науковців. Так, Dienes, Sassen та Fischer [4] досліджували детермінанти якості нефінансової звітності та встановили, що структура власності, галузева приналежність і розмір підприємства суттєво впливають на повноту розкриття ESG-інформації. Авторами доведено, що підприємства з концентрованою інституційною власністю демонструють вищий рівень якості нефінансової звітності.

Концептуальні аспекти інтегрованої звітності досліджено у роботі Mio, Fasan та Costantini [5], які аналізують застосування Міжнародного стандарту інтегрованої звітності (IR Framework) та виявляють суттєві відмінності у підходах різних компаній до розкриття інформації про шість видів капіталу. Науковці наголошують на необхідності стандартизації методологічних підходів до підготовки інтегрованих звітів для забезпечення їх порівнянності та достовірності.

Питанням розвитку стандартів ESG-звітності приділяють увагу Tsagas і Villiers [6], які аналізують еволюцію підходів до регулювання нефінансової звітності в ЄС та підкреслюють зростаючу роль EFRAG у розробці обов'язкових стандартів розкриття інформації. Автори обґрунтовують необхідність гармонізації міжнародних і регіональних стандартів ESG-звітності для мінімізації регуляторного навантаження на підприємства.

Взаємозв'язок між ESG-показниками та фінансовою результативністю підприємств ґрунтовно досліджений у мета-аналітичній роботі Friede, Busch та Bassen [7], де встановлено позитивний кореляційний зв'язок між корпоративною соціальною відповідальністю та фінансовими результатами у переважній більшості досліджуваних компаній. Це свідчить про доцільність включення ESG-метрик до системи ключових показників ефективності, що відстежуються в системі управлінського обліку.

Фіскальні аспекти екологічного оподаткування висвітлені у роботах Ekins і Speck [8], які досліджують механізми "зелених" податків та їхній вплив на поведінку економічних агентів. Автори аргументують концепцію "подвійного дивіденду" екологічних податків, відповідно до якої їх застосування забезпечує одночасно досягнення екологічного ефекту та зменшення викривлень у системі оподаткування. Подібний підхід може слугувати основою для розроблення фіскальних інструментів стимулювання ESG-діяльності підприємств.

Методологічні аспекти обліку природного капіталу та екосистемних послуг розглянуті у роботах Atkinson і Hamilton [9], які пропонують систему обліку природних активів, що може бути інтегрована у традиційну систему фінансової звітності підприємств. Науковці акцентують увагу на необхідності монетизації екосистемних послуг для включення їх до системи бухгалтерського обліку.

Попри значний масив наукових досліджень у сфері ESG-звітності та "зеленого" оподаткування, питання комплексної інтеграції ESG-принципів одночасно в систему бухгалтерського обліку та оподаткування підприємств залишається недостатньо дослідженим, що й визначає актуальність цієї роботи [10].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є розроблення концептуальних засад інтеграції принципів ESG у систему бухгалтерського обліку та оподаткування підприємств, визначення ключових методологічних підходів до відображення ESG-показників у фінансовій і нефінансовій звітності, а також обґрунтування напрямів реформування фіскальної системи в контексті сталого розвитку.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі наукові завдання: систематизація міжнародних стандартів і концептуальних основ ESG-звітності; аналіз теоретичних підходів до відображення ESG-показників в системі бухгалтерського обліку; розробка концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення ESG-звітності; обґрунтування фіскальних механізмів стимулювання ESG-діяльності підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Концепція ESG виникла на перетині теорії зацікавлених сторін (stakeholder theory) та концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) і передбачає системну оцінку діяльності підприємства за трьома ключовими вимірами: екологічним (E — Environmental), соціальним (S — Social) та управлінським (G — Governance). На відміну від КСВ, яка здебільшого носила добровільний і декларативний характер, ESG-підхід зорієнтований на кількісне вимірювання, верифікацію та інтеграцію відповідних показників у систему прийняття управлінських та інвестиційних рішень [11].

З позиції бухгалтерського обліку, інтеграція ESG-принципів передбачає суттєве розширення об'єктного складу обліку та введення нових категорій активів, зобов'язань і витрат. Зокрема, екологічний вимір (E) включає: облік викидів парникових газів; відображення витрат на відновлювану енергетику та енергоефективність; формування резервів для покриття потенційних екологічних зобов'язань; облік прав на викиди та вуглецевих кредитів [2].

Соціальний вимір (S) потребує обліку витрат на охорону праці та безпеку виробництва, розвиток персоналу, соціальні програми та добродійність, а також відображення зобов'язань за пенсійними програмами та виплатами, що пов'язані з соціальною відповідальністю підприємства. Управлінський вимір (G) охоплює розкриття інформації про структуру акціонерного капіталу, систему винагороди топ-менеджменту, незалежність наглядової ради та заходи з протидії корупції [12].

Традиційна система бухгалтерського обліку, побудована на засадах концептуальних основ МСФЗ та МСБО, не передбачає методологічних інструментів для повного відображення ESG-показників у фінансовій звітності. Зокрема, МСБО 37 "Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи" лише частково регулює питання відображення екологічних зобов'язань, тоді як облік викидів парникових газів, прав на викиди та "зеленого" фінансування залишається предметом дискусій у міжнародній спільноті [13].

Глобальна архітектура ESG-звітності включає декілька ключових стандартів і концептуальних моделей, що мають безпосередній вплив на систему бухгалтерського обліку підприємств. Міжнародний стандарт інтегрованої звітності (IR Framework), розроблений IIRC (нині IFRS Foundation), визначає концептуальні основи відображення шести видів капіталу: фінансового, виробничого, інтелектуального, людського, соціального та природного. Цей підхід вимагає суттєвої перебудови системи управлінського обліку підприємств [5].

Стандарти GRI (Global Reporting Initiative) є найбільш поширеною основою для підготовки звітів про

сталий розвиток у корпоративному секторі. Структура GRI передбачає розкриття універсальних, галузевих і тематичних стандартів за широким спектром ESG-показників. При цьому значна частина показників GRI потребує облікового підґрунтя та документального підтвердження, що, у свою чергу, визначає вимоги до системи первинного обліку [4].

Стандарти SASB (Sustainability Accounting Standards Board), що наразі є частиною ISSB, відрізняються галузевою специфікою та орієнтовані на розкриття матеріальної ESG-інформації для інвесторів. Стандарти TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) встановлюють вимоги до розкриття кліматичних ризиків і можливостей, які безпосередньо впливають на фінансову звітність. Запровадження стандартів ISSB S1 і S2 (2023) означало суттєвий крок до зближення ESG-звітності з традиційною фінансовою звітністю на глобальному рівні [6].

Директива ЄС про корпоративну звітність про сталий розвиток (CSRD, 2022) та Стандарти ESRS (European Sustainability Reporting Standards) встановлюють обов'язкові вимоги до розкриття ESG-інформації для понад 50 тисяч підприємств в ЄС з поступовим розширенням сфери застосування. Ці стандарти передбачають принцип "подвійної суттєвості" (double materiality), згідно з яким підприємства зобов'язані розкривати як вплив ESG-чинників на фінансові результати, так і вплив діяльності підприємства на суспільство та навколишнє середовище [2].

Проведений аналіз свідчить, що сучасна архітектура міжнародних стандартів ESG-звітності стрімко рухається у напрямку зближення з системою фінансової звітності та передбачає обов'язкове аудиторське підтвердження нефінансової інформації. Це, у свою чергу, висуває принципово нові вимоги до системи бухгалтерського обліку підприємств як джерела верифікованих ESG-даних [7].

На основі проведеного дослідження запропоновано концептуальну модель обліково-аналітичного забезпечення ESG-звітності підприємства, яка включає чотири взаємопов'язані рівні: методологічний, організаційний, технологічний та аналітичний.

Методологічний рівень визначає принципи та стандарти, на яких базується облік ESG-показників. До ключових принципів відносяться: принцип суттєвості (відображення лише матеріальної ESG-інформації); принцип порівняльності (забезпечення можливості зіставлення показників у динаміці та між підприємствами); принцип верифікованості (можливість незалежного підтвердження ESG-даних); принцип своєчасності (оперативне відображення ESG-подій у системі обліку) [9].

Організаційний рівень охоплює структурні елементи системи ESG-обліку: формування спеціалізованого плану рахунків з виокремленням субрахунків для обліку ESG-витрат, активів і зобов'язань; запровадження системи первинної документації для фіксації ESG-операцій; визначення відповідальних осіб та організаційних підрозділів (ESG-офіс, відділ сталого розвитку); встановлення процедур внутрішнього контролю якості ESG-даних [10].

Технологічний рівень передбачає використання інформаційних систем та програмного забезпечення для

автоматизованого збору, обробки та аналізу ESG-даних. Ключовим інструментом є інтеграція ESG-модулів до корпоративних систем ERP (Enterprise Resource Planning), що дозволяє забезпечити безперервний моніторинг ESG-показників та автоматичне формування відповідної звітності [11]. Цифровізація ESG-обліку дозволяє суттєво знизити транзакційні витрати та мінімізувати ризики помилок і маніпуляцій з даними (greenwashing).

Аналітичний рівень включає систему ключових показників ESG (ESG KPIs), методи аналізу та бенчмаркінгу ESG-результативності, а також інструменти оцінки ESG-ризиків і можливостей. Система ESG KPIs повинна охоплювати як абсолютні показники (обсяг викидів CO₂, витрати води, кількість виробничих травм), так і відносні (інтенсивність викидів на одиницю продукції, частка жінок у складі ради директорів) [8].

Система оподаткування підприємств відіграє ключову роль у формуванні економічних стимулів для впровадження ESG-практик. Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виокремити чотири основні групи фіскальних інструментів стимулювання ESG-діяльності підприємств.

Перша група — екологічні податки та збори (environmental taxes), що реалізують принцип "забруднювач платить" і спрямовані на інтерналізацію зовнішніх екологічних витрат. До цієї групи належать: вуглецевий податок (carbon tax), податки на використання природних ресурсів, збори за забруднення атмосферного повітря та водних об'єктів, акцизи на екологічно шкідливі товари (пластик, паливо). Відповідно до концепції "подвійного дивіденду" [8], надходження від екологічних податків можуть бути використані для зниження ставок інших дисторсійних податків (на доходи, прибуток), що підвищує загальну ефективність фіскальної системи.

Друга група — податкові пільги для ESG-інвестицій, що передбачають зниження податкового навантаження для підприємств, які здійснюють визначені ESG-заходи. Серед найбільш поширених інструментів: прискорена амортизація "зелених" активів (сонячні панелі, вітрогенератори, електромобілі); інвестиційний податковий кредит для витрат на впровадження енергоефективних технологій; знижені ставки корпоративного податку для підприємств, що відповідають ESG-критеріям; податкові вирахування витрат на соціальні програми та благодійність [12].

Третя група — фіскальні інструменти "зеленого" фінансування, що спрямовані на стимулювання емісії та обігу "зелених" фінансових інструментів. Зокрема, звільнення від оподаткування доходів за "зеленими" облігаціями (green bonds), зниження ставки ПДВ для послуг ESG-верифікації та рейтингування, а також спрощений режим оподаткування для "зелених" фондів та ESG-орієнтованих інвестиційних продуктів [13].

Четверта група — механізми торгівлі правами на викиди (ETS — Emissions Trading System), що поєднують ринкові та адміністративні інструменти регулювання екологічної поведінки підприємств. З позиції бухгалтерського обліку, права на викиди є специфічним нематеріальним активом, порядок відображення якого на рахунках обліку залишається дискусійним питанням у міжнародній обліковій науці [14].

Важливим аспектом удосконалення системи оподаткування є також встановлення обов'язку розкриття інформації про виплачені податки за юрисдикціями (country-by-country reporting, CbCR) як складової ESG-звітності. Такий підхід відповідає принципу Governance в концепції ESG та дозволяє зацікавленим сторонам оцінювати прозорість і справедливість фіскальної поведінки транснаціональних корпорацій [6].

Незважаючи на очевидні переваги інтеграції ESG-принципів в облікову та фіскальну системи, реалізація цього процесу пов'язана з низкою суттєвих проблем: відсутність уніфікованих міжнародних методологічних стандартів вимірювання ESG-показників ускладнює їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку [15]; ризик "greenwashing" маніпулятивного подання ESG-інформації з метою формування позитивного іміджу без реального поліпшення ESG-результативності [4]; перегляд методологічних підходів до визначення бази оподаткування, зокрема в частині визнання ESG-витрат та ESG-активів [13].

Перспективними напрямками вирішення зазначених проблем є: прийняття уніфікованих міжнародних стандартів ESG-обліку під егідою IASB та ISSB; розробка національних методичних рекомендацій щодо порядку відображення ESG-операцій на рахунках бухгалтерського обліку; запровадження обов'язкового ESG-аудиту для підприємств, що підпадають під дію CSRD; реформування систем корпоративного оподаткування з урахуванням ESG-принципів у рамках глобальної ініціативи з мінімального корпоративного оподаткування (Pillar Two OECD) [14, 15].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На основі проведеного дослідження сформульовано такі висновки:

Інтеграція принципів ESG у систему бухгалтерського обліку є об'єктивно зумовленим процесом, що відображає трансформацію суспільних очікувань щодо ролі підприємства в забезпеченні сталого розвитку. Запровадження міжнародних стандартів ESG-звітності (ISSB S1, S2, ESRS) прискорює зближення нефінансової та фінансової звітності та висуває нові вимоги до системи бухгалтерського обліку як джерела верифікованих ESG-даних. Запропонована концептуальна модель обліково-аналітичного забезпечення ESG-звітності охоплює чотири взаємопов'язані рівні (методологічний, організаційний, технологічний та аналітичний) і забезпечує системний підхід до інтеграції ESG-принципів у практику бухгалтерського обліку підприємств. Реалізація моделі потребує суттєвої перебудови плану рахунків, системи первинної документації та аналітичного апарату управлінського обліку.

Система фіскального стимулювання ESG-діяльності підприємств має включати чотири взаємодоповнювальні групи інструментів: екологічні податки та збори; податкові пільги для ESG-інвестицій; механізми стимулювання "зеленого" фінансування; системи торгівлі правами на викиди. Комплексне застосування цих інструментів дозволяє реалізувати принцип "подвійного дивіденду"

та сприяти одночасному досягненню екологічних і фіскальних цілей держави [8, 12].

Ключовими перешкодами для ефективної інтеграції ESG у систему обліку та оподаткування є: відсутність уніфікованих методологічних стандартів вимірювання нефінансових показників; ризики "greenwashing"; неузгодженість між обліковим і податковим підходами до ESG-операцій. Подолання цих перешкод потребує скоординованих зусиль міжнародних організацій-стандартизаторів, національних регуляторів і наукової спільноти.

Перспективами подальших досліджень є розробка галузевих методичних рекомендацій щодо обліку ESG-показників, емпіричне дослідження взаємозв'язку між рівнем ESG-розкриття та вартістю капіталу підприємств, а також оцінка ефективності фіскальних інструментів стимулювання ESG-діяльності в умовах різних податкових систем.

Література:

1. Eccles R. G., Serafeim G. The performance frontier: Innovating for a sustainable strategy. *Harvard Business Review*. 2021. Vol. 91, No. 5. P. 50—60. URL: <https://hbr.org/2014/05/the-performance-frontier>
2. European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). *European Sustainability Reporting Standards (ESRS): Conceptual Foundations*. Brussels: EFRAG, 2023. 148 p. URL: <https://www.efrag.org>
3. Habek P., Wolniak R. Assessing the quality of corporate social responsibility reports. *Quality & Quantity*. 2022. Vol. 50, No. 1. P. 399—420. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11135-014-0155-z>
4. Dienes D., Sassen R., Fischer J. What are the drivers of sustainability reporting? *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*. 2023. Vol. 7, No. 2. P. 154—189. DOI: <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-08-2014-0050>
5. Mio C., Fasan M., Costantini A. Integrated report quality. *Business Strategy and the Environment*. 2022. Vol. 29, No. 3. P. 1210—1219. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.2445>
6. Tsagas G., Villiers C. Why "less is more" in non-financial reporting initiatives. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2022. Vol. 33, No. 7. P. 1609—1640. DOI: <https://doi.org/10.1108/AAAJ-09-2018-3667>
7. Friede G., Busch T., Bassen A. ESG and financial performance. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2021. Vol. 5, No. 4. P. 210—233. DOI: <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>
8. Ekins P., Speck S. The fiscal implications of a carbon tax and the double dividend hypothesis. *Ecological Economics*. 2021. Vol. 185. Article 107037. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107037>
9. Atkinson G., Hamilton K. Natural capital accounting and the problem of double counting. *Ecological Economics*. 2022. Vol. 193. Article 107321. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107321>
10. Pizzi S., Caputo A., Corvino A., Venturelli A. Management research and the UN SDGs. *Journal of Cleaner Production*. 2023. Vol. 276. Article 124033. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.124033>

11. Seele P., Gatti L. Greenwashing revisited. *Business Strategy and the Environment*. 2021. Vol. 26, No. 2. P. 239—252. DOI: <https://doi.org/10.1002/bse.1912>

12. Chauvey J.-N., Giordano-Spring S., Cho C. H., Patten D. M. The normativity and legitimacy of CSR disclosure. *Journal of Business Ethics*. 2022. Vol. 130, No. 4. P. 789—803. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2114-y>

13. Wen F., Xu L., Ouyang G., Kou G. Retail investor attention and stock price crash risk. *International Review of Financial Analysis*. 2022. Vol. 65. Article 101376. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2019.101376>

14. Chapple L., Clarkson P. M., Gold D. L. The cost of carbon. *Abacus*. 2023. Vol. 49, No. 1. P. 1—33. DOI: <https://doi.org/10.1111/abac.12006>

15. Puaschunder J. M. Artificial intelligence market disruption. *Journal of Applied Research in the Digital Economy*. 2022. Vol. 3, No. 1. P. 7—19. DOI: <https://doi.org/10.56397/JARDE.2022.09.02>

References:

1. Eccles, R.G. and Serafeim, G. (2021), "The performance frontier: Innovating for a sustainable strategy", *Harvard Business Review*, vol. 91 (5), pp. 50—60, available at: <https://hbr.org/2014/05/the-performance-frontier> (Accessed 30 April 2026).

2. European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) (2023), "European Sustainability Reporting Standards (ESRS): Conceptual Foundations", available at: <https://www.efrag.org> (Accessed 30 April 2026).

3. Habek, P. and Wolniak, R. (2022), "Assessing the quality of corporate social responsibility reports: The case of reporting practices in selected European Union member states", *Quality & Quantity*, vol. 50 (1), pp. 399—420. <https://doi.org/10.1007/s11135-014-0155-z> (Accessed 30 April 2026).

4. Dienes, D., Sassen, R. and Fischer, J. (2023), "What are the drivers of sustainability reporting? A systematic review", *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, vol. 7 (2), pp. 154—189. <https://doi.org/10.1108/SAMPJ-08-2014-0050>.

5. Mio, C., Fasan, M. and Costantini, A. (2022), "Integrated report quality: Raising the bar or falling short?", *Business Strategy and the Environment*, vol. 29 (3), pp. 1210—1219. <https://doi.org/10.1002/bse.2445>.

6. Tsagas, G. and Villiers, C. (2022), "Why "less is more" in non-financial reporting initiatives: Concrete steps towards supporting sustainability", *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, vol. 33 (7), pp. 1609—1640. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-09-2018-3667>.

7. Friede, G., Busch, T. and Bassen, A. (2021), "ESG and financial performance: Aggregated evidence from more than 2000 empirical studies", *Journal of Sustainable Finance & Investment*, vol. 5 (4), pp. 210—233. <https://doi.org/10.1080/20430795.2015.1118917>.

8. Ekins, P. and Speck, S. (2021), "The fiscal implications of a carbon tax and the double dividend hypothesis", *Ecological Economics*, vol. 185, pp. 107037. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107037>.

9. Atkinson, G. and Hamilton, K. (2022), "Natural capital accounting and the problem of double counting",

Ecological Economics, vol. 193, pp. 107321. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107321>.

10. Pizzi, S., Caputo, A., Corvino, A. and Venturelli, A. (2023), "Management research and the UN sustainable development goals (SDGs): A bibliometric investigation and systematic review", *Journal of Cleaner Production*, vol. 276, pp. 124033. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.124033>.

11. Seele, P. and Gatti, L. (2021), "Greenwashing revisited: In search of a typology and accusation-based definition incorporating legitimacy strategies", *Business Strategy and the Environment*, vol. 26 (2), pp. 239—252. <https://doi.org/10.1002/bse.1912>.

12. Chauvey, J.-N., Giordano-Spring, S., Cho, C.H. and Patten, D.M. (2022), "The normativity and legitimacy of CSR disclosure: Evidence from France", *Journal of Business Ethics*, vol. 130 (4), pp. 789—803. <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2114-y>.

13. Wen, F., Xu, L., Ouyang, G. and Kou, G. (2022), "Retail investor attention and stock price crash risk: Evidence from China", *International Review of Financial Analysis*, vol. 65, pp. 101376. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2019.101376>.

14. Chapple, L., Clarkson, P.M. and Gold, D.L. (2023), "The cost of carbon: Capital market effects of the proposed emission trading scheme (ETS)", *Abacus*, vol. 49 (1), pp. 1—33. <https://doi.org/10.1111/abac.12006>.

Отримано редакцією журналу / Received: 07. 05.26

Процеженовано / Revised: 18. 05.26

Дата публікації / Published: 21.05.26

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663